

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus IV. De mutuis petitionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

Edendus est & iudici, qui juxta illum decernat citationem, atque eatenus est citatione prius & reo, & eatenus est citatione posterior. Edere est exhibere, dictare, copiam inspiciendi, describendi dare, l. 1. D. De edendo. Libelli partes duae sunt praecipuae petitio, &

2 concipiendus est idonee, ut demonstret futurae litis speciem, & melius intelligat reus, quid, quale, quantum petatur; cedendum sit, nec ne; quid respondendum ad petitionem actoris. In libello criminali nomen accusati & accusatoris, item dilecti locus, annus, mensis, designanda, l. 3. D. De accusat. In civili, *Quis, quid, coram quo, quo jure petatur, & à quò* exprimendum: scilicet in personam, an in rem agatur, universalem an particularem, mobilem an immobilem: tota an pars petatur, & ubi sita, l. Si in rem 6. D. De rei vindic. c. 2. h. r. Alio enim modo universalis, alio particularis petitur. Illam universali ter petere sufficit; veluti, *Peto hereditatem mihi relictam, Peto rationem tutelae me pupillo gesta.* In hac res per circumstantias est describenda, ut sciatur, quid petatur, d. c. 2. Alias esset incertus libellus super quo non recte fertur sententia, §. curare 32. Inst. de

3 De actionib.

Est & differentia inter actionem in rem & actionem in personam. Non in illa causam propinquam, scilicet dominium, allegare satis est: in hac etiam remota alleganda, hoc est non tantum dicendum, quod reus sit obligatus, verum & addendum, quo ex contractu. Rationem differentiae ponunt, quod in illa censetur causa remota expt. sta, eò quod res non nisi una ex causa possit haberi. l. 3. §. ex pluribus D. De acquir. possess. Quod aliter se habet in personali, cum ex pluribus causis quid possit deberi, ut incertum esse queat, qua ex causa agatur, l. Et an eadem 14. D. De except. rei judic. Gail. 1. Obser. 61. num. 1. & seqq.

4 Actionis nomen non esse necessario exprimendum, patet ex e. o. sup. De iudic. modo jus petendi & causa ex conceptione libelli & conclusionem colligi possit. Jure civili volunt opus esse expressione, per l. 1. D. De edendo, & l. 3. C. eod. Potest tamen non male cum Azonae, ad d. tit. Cod. teneri nec hoc jure necessarium esse, cum nihil referat, proprio nomi-

ne quid exprimat, an demonstretur per equipollens! Certum 6. C. De reb. cred. Gail. d. loc. 1.

In civilibus conclusionem est opus, non etiam in criminalibus. In illis enim agitur, ut parum quid fiat, vel detur, quod exprimendum, quid, quale, quantum sit: in his vero conclusio dependet ex lege, vel iudicis arbitrio, ut frustra per actorem exprimeretur; nisi tamen poena parti veniret applicanda Gail. d. loc. 10.

Emendari posse libellum usque ad sententiam & mutari etiam post lites contestationem, non tamen permanere eadem instantia, dictum D. eod. num. 10. & seqq.

Dictum autem supra, esse designandum annum & mensem; nam diei & Consulis editio ad partis instructionem non est necessaria. cui sufficit vidisse intentionem actoris, idque ut evitetur subornatio, hac in re obvia l. 1. §. editiones D. d. tit. Ad fidem vero faciendam est necessaria l. 4. C. De divers. rescript. In criminalibus quoque dies & hora omittuntur, l. 3. in princ. D. De accusat. nisi ex eo contingat reo laesio, propter indirectam probationem negationis. Clarus §. fin. qu. 12. num. 13. Dies quo solutio facienda, necessario est exprimenda, quod sit pars stipulationis, d. §. editionis.

TITULUS IV.

De mutuis petitionibus,

SUMMARIUM.

1. Mutua petitio sine reconventio coram eodem iudice, etiam alias incompetente, infirmandi.
2. Non coram arbitro.
3. Reconvenire quis possit; & An excommunicatus;
4. Clericus coram laico an reconveniri possit;
5. Reconventio in quibus causis locum habet.
6. An in criminalibus?
7. An in causa spoliationis?
8. Non obtinet in causa appellationis.
9. Non etiam, si in una parte debitum illiquidum sit.
10. Reconventio quo tempore proponenda.

I Ntellecta actoris petitione, si quid vicissim putet sibi deberi reus, id proponere potest recon-

reconveniēdo actorem, per mutua, ut hic vocat Pont. petitionem, aut, ut l. C. mutuas actiones. l. Si idem 11. §. 1. D. De iurisdic. coram eodem Judice, sive ordinario; sive delegato, c. 1. & 2. h. 1. etiam prorogato, quia retinet plenam jurisdictionem. Judicem hunc, licet sibi incompetentem, non detrectat actor: cuius enim in agendo quis observat arbitrium, eum contra se habere iudicem non debet dedignari. l. Cum Papinianus 14. §. Auth. Et consequenter Cod. De sen. & interloc. omnib. iud. idque ut facilius & citius lites dirimantur; quod publico bono respondet. Qua de causa si alter minorem quantitatē petierit, quæ sit intra jurisdictionem iudicantis, alter vetō majorem, quæ modum excedat, tractanda nihilominus causa coram eodem iudice, d. l. Si idem §. 1. De iurisd.

2 Coram arbitro non habet locum mutua petitio, sive reconventio, ut vocant, quod compromissi terminos non egrediat, c. 6. sup. De arbitris. V. Maranta De ord. iudic. p. 4. dist. 6. n. 12. ubi distinguit inter arbitrium voluntarium & arbitrium iuris.

3 Reconveniente quilibet per quemcunque conventus eundem suum actorem potest. An igitur & excommunicatus? R. Permitti quidem excommunicato sui defensionem, quæ naturalis est, ut negari nequeat; quo modo excipere potest & appellare, c. 5. ubi Gl. inf. De except. ita postulante acquitare, ne contingat condemnari absolvendum: actionem tamen ei non concedi, ne quis, uam cogatur cum eo communicare, in animæ suæ detrimentum, c. Exceptionem inf. De except. Ad actionem autem spectat reconventio, ut hæc ei non sit permissa, d. c. in fine, ubi Gl.

4 Verum acriter disputatur, An Clericus restet reconveniat coram laico? R. Ita communis obtinuisse, per d. l. Cum Papinianus: & quod civili & Canonico iure sit permilla reconventio sine distinctione iudicis, laicus sit, an Clericus, ordinarius an delegatus, etiam si causa per reconventionem proposita non sit competens, d. l. 11. §. 1. Non facta etiam distinctione inter personas reconvenientes & reconventas, laici sint, an Clerici, Et facit, quod etiam eo casu militet naturalis causa defensionis, qua jus reconveniendi in genere niti eraditur; & quod isto in casu iniuquum sit, non

licere reo, quod licet atori. Bart. in d. l. Cum Papinianus n. 19. Gl. in c. 1. & ibi Innoc. sup. tit. 2. De foro compet. Felin. in c. 4. n. 8. sup. tit. 1. De iudic. Possit tamen alicui contrarium non improbabilius videri, per textum in c. Si diligenti 12. sup. tit. 2. quod non vult Clericos, sive volentes sive invitos, subire iudicia secularia, ne quidem ex pacto per iuramentum vallato. Alii tamen, qui opinionem communem tuerentur, ibi tantum volunt prohiberi prorogationem jurisdictionis laicæ per hominem, quando hoc principaliter agitur; non etiam quando ex consequenti per legem inducitur prorogatio. Et hoc, si agatur de re profana, de qua in abstracto iudicare potest laicus: nam si spiritualis esset, reconventio non permitteretur, Gl. c. 1. hoc tit. Wam. Conf. de iure Pont. 71. n. 3. Vid. dicta ad tit. D. De iudic. n. 89. & tit. De re iudic. n. 34. & seqq.

Habet locum in omnibus causis, etiam habentibus diversas qualitates: quo modo & agenti super feudo coram Feudali Curia proponi potest de pecunia aliunde debita, Wam. Conf. 71. n. 5.

An & in criminalibus? R. Non habere, quod non relatione criminis, sed purgatione quis fiat innocens, can. 1. 2. & Prius III. q. 11. nisi agatur civiliter, l. Si ambo §. 1. D. De compensat. Deinde non potest proponi nisi spectans ad reconvenientem, cui quæri posset, hic autem ei non potest quæri, cum poena Reip. cedat. Quod facit, quod dictum alibi, compensationem non opponi in criminalibus, tit. D. De compensat. n. 8. & De re iudic. n. 37.

Conventus super spoliatione videtur non posse reconvenire nisi super spoliatione, ex ratione, quod spoliatus ante omnia sit restituendus, c. fin. inf. De ord. cognit. hac de re latus infra tit. 13. De restitut. spoliat. Deinde reconventio locum habet in causis, quæ habent actionis faciem & formam, qualem non habet causa spolii.

Q. An obtineat in causa appellationis? R. Non obtinere; quia aut reus appellat, & frustra reconveniet actor, cui deberur; aut appellat actor, & reconventionem non indiget reus victor. Adde, quod iudex appellationis non habeat jurisdictionem nisi in causa appellationis.

Quid si ab una parte non sit liquidum debitorum

bitum, ab altera vero liquidum? Videtur dis-
cendum, non admitti magis reconventionem,
quam admittitur compensatio, cum qua ha-
bet adfinatam: & in plerisque identitatem:
quæ requirit utrumque debitum ejusdem or-
dinis liquidum. Unde & hoc in casu utraque
causa sit liquida necesse est, aut illiquida; quia
alias alteri, cujus causa est liquida, fieret inju-
stia, quod ejus decisio retardaretur, propter cau-
sam ab altero propositam, quæ longiorem re-
quirat indaginem.

10 Proponenda reconventio temporis, scilicet
vel ante litem contestatam; quæ modo Tit. hic
proponitur ei, qui est de litem contestatione:
vel paulo post. *Auth. Et consequenter, Clem.
Sapè De verb. signif.* ut simul commodius cog-
nosci, & una & eadem, saltem prolatione sunt
etiam realiter duæ terminari possit conv-
nionis & reconventionis causa, *c. i. h. tit.* Unde est,
quod conventio & reconventio pari passu am-
bulare dicantur; ita ut, si in illa remota sit ap-
pellatio, etiam in hac remota censetur, *c. 2. hoc
tit.* ne quod uni licet, alteri denegetur. Si detre-
ctaverit actor respondere reconventioni, com-
pelleretur per judicem, denegata actione, & au-
dientia non accommodata, aliave via. Si judex,
non habita ratione reconventionis, in causa
processerit, reo licitum est appellare, *l. 1. in fine,
Qua sent. sine appellat. rescind.* Quod si ab initio
non fuerit reconventio proposita, sed serius,
non terminabitur simul ejus causa; idque ne
causæ conventionis decisio producat in
damaum actoris. Quod sibi imputet reus, qui
tempore, ut oportebat, juxta *d. Clem. Sapè,*
sibi non providerit, *Abbas d. c. In. 19. S. c. &*
si conventionis causa summarie absolvi possit,
causæ reconventionis, quæ summarie pertra-
ctari non potest, non remorabitur ejus decisio-
nem.

TITULUS V.

De Litis contestatione.

SUMMARIUM.

1. Litis contestatio necessaria in judiciis ordina-
riis.

2. Non in summaris.
3. An neque in ordinariis ex consensu partium?
4. In causa appellationis quatenus necessaria.
5. Litis contestatio quo modo inducatur.
6. Litis contestatio quid?
7. Litis contestationem non inducit confessio.
8. Impedit eandem protestatio.

Initium judicii est à litem contestatione; ne-
tequam non tam petit actor, quam petat
vult, *Gail. 1. Obs. c. 74.* Quæque ita neces-
saria, ut omilla sententiam faciat nullam, *c. 1.
h. t. l. Prolatam C. De sent. & interloc. omnium
judic.* quasi latam super re in judicium non de-
ducta. Quod primò procedit in judiciis ordi-
nariis. Nam in summaris, in illis, quibus
summarie causæ pertractantur, litem con-
testatio non requiritur, *per text. expressum in d.
Clem. Sapè De V. S.* uti nec alia solemnia, que
tamen servari possunt, partibus non contradi-
centibus.

Ubi queri possit, An similiter in ordinariis
ex consensu partium possit omitti solemnita-
tes? R. Minime; quia non possunt partes
immutari jus commune. Nihil obstante,
quod ex eorum consensu possit observari so-
lemnitas & in summaris: nam, ut rectè ait
*Glos. fin. in d. Clem. Sapè, quam ibi. producit Zu-
batella,* per hoc reditur ad jus commune: in
nostro autem casu ab eo receditur; cum fa-
cilius res ad naturam suam redeat, & forma
sua reddatur, *l. si unus 27. §. pactus in fine D.
De pactis.*

Secundò procedit in prima instantia: nam
appellationis causa non est præcisè necessaria
non tantum absente altera parte, *c. Per tuas 18.
inf. De appellat.* sed etiam præsentem utraque, si
non petatur ab altera partium, *Cov. r. ad c. Roy-
naldus 18. §. 2. m. 1. in fine x. De testam. & in prima
instantia sit litem contestata, Gail. 1. Obs. 76. n. 5.
Wamel. Conf. 47. in princ. hoc t. & ad d. c. Per tu-
as, n. 4. & 6.* Si agitur judicio ordinario; nam si
summario, ut in prima instantia potest omitti
contestatio, ita & in secunda, cum sit ejusdem
naturæ & qualitaris. In supremis Curis valet
nilominus processum & sententiam, omilla
litem contestatione, tradit *Gail. d. lib. 1. cap. 75. n.
5. & 11. & d. c. 76. in fine, Wamel. d. Conf. 74. in
fine.*